

דברי הגמרא באותיות כאלה: ROD 12; הפירוש – רש"י - באותיות מרים 10; פסוקים – בגופן נרקיטים; הערות העורך בגופן courier new 10, בסוגריים []; מקראה מלאה בסוף הדף.

יבמות פרק חמישי 'רבן גמליאל'

מתוך "גמרא נוטה"

על שם הורי נפתלי ונתנה הולנדר הכ"פ

(יבמות נ, א)

[הקדמת רש"י:] סדר משנה זו שלא תטעה לשבש הגירסא שבספרים: סדר יבם אחד ויבמה אחת: תחלה מפרש דין גט וחליצה וביאה שאחר מאמר, ואחר כך מפרש דין מאמר וביאה וחליצה שאחר הגט, ואחר כך דין מאמר וגט וביאה שאחר החליצה, ואחר כך דין מאמר וגט וחליצה שאחר הביאה; וכן סדר יבם אחד ושתי יבמות.

משנה :

רבן גמליאל אומר: אין גט אחר גט (שתי יבמות לאדם אחד מאח אחד, ונתן גט לזו וגט לזו - אינו אסור בקרובות שניה, דאי קמא אהני - הא פקעה זיקה דתרווייהו, והוי כמגרש נכרית; ואי קמא לא אהני למידחי - בתרא נמי לא אהני, והלכך לאו גרושתו היא; וכן שני יבמין ליבמה אחת, ונתן זה גט וזה גט - האחרון אינו כלום ומותר בקרובותיה, וטעמא כדפרישית), ולא מאמר אחר מאמר (בין ביבם אחד לשתי יבמות, בין שני יבמים ליבמה אחת: האחרון אין כלום לפסול את הראשונה עליו, ואינה צריכה הימנו גט, ולא ליאסר בקרובות השניה), ולא בעילה אחר בעילה (בא על זו וחזר ובא הוא או אחיו על צרתה - ביאת זנות בעלמא הוא, ואין אסור בקרובותיה), ולא חליצה אחר חליצה; וחכמים אומרים: יש גט אחר גט (דקמא לא דחה לגמרי, הלכך אכתי איכא פלגא זיקה, דהא בעיא חליצה! הלכך אהני בתרא, והויא גרושתו, ואסור בקרובותיה), ויש מאמר אחר מאמר, אבל לא אחר בעילה ולא אחר חליצה כלום.

כיצד? (לאו אפלוגתא קאי, אלא מלתא באנפי נפשה היא, ואיבם אחד ואיבמה אחת קאי, והכי קאמר: כיצד דין יבם ויבמה; והכי מפרש בגמרא.)

עשה מאמר כיבמתו ונתן לה גט - צריכה הימנו חליצה (ואם רצה לכנוס - לא יכנוס, דכיון דהתחיל בגירושין - קיימא עליה ב'לא יבנה' [דברים כה, ט]);

עשה מאמר וחליצה - צריכה הימנו גט (דחליצה אפקעתה לזיקתה, ובעי גט לאפקועי קדושין דיליה, דחליצה לא מפקעת קידושין);

עשה מאמר ובעל - הרי זו כמצותה (מפרש בגמרא: אף זו כמצותה);

נתן גט ועשה מאמר (באותה יבמה עצמה - אפילו רבן גמליאל מודה דיש מאמר אחר הגט, דמספקא ליה אי גט דחי אי לא, ודלמא גט לא דחי, ואהני מאמר יבמין בה; וכ"ש לרבנן דאמרי גט דוחה קצת ומשייר קצת אהני מאמר למיקני שיורא דגט) - צריכה גט (למאמר) וחליצה (לזיקתה, ויבומי לא - דמגט קמא קיימא עליה ב'לא יבנה' [דברים כה, ט]);

נתן גט (אסור לקיימה דקמה עליה ב'לא יבנה' [דברים כה, ט]) ובעל - צריכה גט (לביאתו) וחליצה (לזיקתו: גט לביאתו - ואפילו לרבי עקיבא, דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין - דהא הך מתניתין כולה רבי עקיבא היא, כדמפרש בגמרא - הכא מודי דתפסי קידושי ביאה, דגט לאו כחליצה דמי לאפקועי כולה זיקה; הלכך לא עמדה עליו בלאו גמור; ובגט לחודיה לא מפטרא [כמון] שאחר כונס את יבמתו שיכול לפוטרה בגט, משום דהוי ביאה פסולה משום גט קמא ולא קניא לגמרי);

נתן גט וחלץ - אין אחר חליצה כלום (ואף על גב דחליצה פסולה היא, דאי הוה בעי לייבומי לא מצי, ואפילו הכי דחיא לגמרי ואין אחריה כלום, דאי הדר ומקדש לה במאמר או בביאה - לא בעינן גט, וכדדבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין; והכי מפרש בגמרא, דמתניתין - רבי עקיבא היא);

חלץ ועשה (בה) מאמר, (או) נתן גט (אחר חליצה), ובעל (או בעל אחר חליצה - אינו כלום, דתני בסיפא אין אחר חליצה כלום: שאין מאמר וביאה תופסין בה אחר חליצה, כרבי עקיבא [##]

דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין]; וגט דאחר חליצה לא הוה צריך למיתני לאשמועינן דאין כלום, דלמאי ליהני? ליתסורי בקרובותיה? הא מיתסר וקאי מחמת חליצה! אלא אידי דבעי למיתני גט דאחר בעילה, כדקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גט - לאשמועינן דאין לאחר ביאה כלום זיקת יבומים, ובהאי גט סגי ליה בלא חליצה - תנא נמי גט דאחר חליצה; והכי מפרש בגמרא), או בעל ועשה מאמר,

(או) נתן גט (אחר ביאה) וחלץ (או חלץ אחר ביאה - אין לאחר ביאה כלום זיקת יבמים, דגט שנתן אחר ביאה מגרש לה כאשתו גמורה, ולא בעיא חליצה; ואם רצה להחזיר - מחזירה, וחליצה שעשה אחר ביאה אינה מועלת כלום, דאין עליה זיקת יבמין; ומאמר דאחר ביאה לא הוה צריך למיתני, דפשיטא לן דלא מהני: דלמאי ליהני? הא אפילו מאמר אחר מאמר ביבם אחד ויבמה אחת - בתרא כמאן דליתיה דמי, דמאי קעביד? הא מיתסר וקאי בקרובותיה! אלא: אידי דתנא רישא חלץ ועשה מאמר - דאיצטריך לאשמועינן כרבי עקיבא דאין קידושין תופסין בחלוצתו - תנא נמי בעל ועשה מאמר - והכי מפרש בגמרא) - אין אחר

חליצה כלום (ארישא קאי, וכדפרישית לעיל, ואלישנא דסיפא, דקתני **אז בעל ועשה מאמר או נתן גט וחלץ**, הוה שייך למיתני **אין אחד ביאה כלום**! ובגמרא קא בעי ליה);

(יבמות נ, ב)

המשך המשנה:

אחת יבמה אחת ליבם אחד ואחת שתי יבמות ליבם אחד (שוין, כמו שאמרנו: שיש אחד גט ראשון או אחד מאמר ראשון כלום, ואין אחד ביאה שבתחלה או אחד חליצה כלום)

כי צד (בשתי יבמות ליבם אחד)?

עשה מאמר בזו ומאמר בזו - צריכות שני גיטין (כרבנן, דיש מאמר אחד מאמר, וייבומי - לא: דהיכי ליעביד?: אי לייבומי לתרווייהו - הוו להו שני בתיים! ואי לחדא, הואיל וחברתה ביה אגידא הוה ליה בונה שני בתיים!) **וחליצה** (לאחת מהן, ופוטרת צרתה);

מאמר בזו וגט לזו - צריכה גט וחליצה (פסל גט של אחרונה את הראשונה, דקם ליה ב'לא יבנה', וצריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו: דחליצה לא מפקעא קידושין, וגט לא מפקע זיקה);

מאמר בזו ובעל את זו (אסור לקיימה, דהואיל וקמייטא אגידא ביה - הוו להו שני בתיים) - **צריכות שני גיטין** (זו גט למאמרו, וזו גט לביאתו) **וחליצה** (לאחת מהן, ופוטרת צרתה; אבל בגט לחודיה לא נפקא בעלת ביאה, הואיל דביאה פסולה היא);

מאמר בזו וחלץ לזו - הראשונה צריכה גט (בעלת מאמר הראשונה צריכה גט למאמר, דחליצה דאידיך לא מפקעא למאמרו);

גט לזו וגט לזו - צריכות הימנו חליצה (אחת, ואסור בקרובות שניה - דרבנן הוא, דאמרי יש גט אחד גט);

גט לזו ובעל את זו - צריכה גט וחליצה (ואסור לקיימה, דקמה עליה ב'לא יבנה' משום גט דראשונה; ובגט לחודיה לא נפקא משום דביאה פסולה היא);

גט לזו ומאמר בזו - צריכה גט וחליצה;

גט לזו וחלץ לזו - אין אחד חליצה כלום (דאי הדר מקדש לה לצרתה - לא תפטי בה קידושין כרבי עקיבא);

חלץ וחלץ (וקתני סיפא **אין לאחד חליצה כלום** - שום זיקת יבמין; וחליצה בתרייתא לאו כלום היא), **או חלץ ועשה מאמר** (ו) **נתן גט** (וכן חלץ לזו ומאמר לזו, וכן נתן גט לזו אחד חליצת זו)

ובעל (וכן בעל לזו אחד חליצה של זו - אין מעשה האחרון כלום), **או בעל** (תחלה וחזר) **ובעל**

(לשניה), **או בעל ועשה מאמר** (בשניה), (או) **נתן גט** (לשניה או) [ו] **חלץ** (לשניה) - (אין אחד ביאה ראשונה כלום, ומעשה אחרון לא חשיב, ומותר בקרובות שניה) - **אין אחד חליצה כלום** (ארישא קאי ואסיפא שייך למימר 'אין אחד ביאה כלום', ובגמרא קמיבעיא לה);

בין יבם אחד לשתי יבמות, בין שני יבמין ליבמה אחת (בכל הדין האמור למעלה ביבם אחד ובשתי יבמות) - **חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל, או בעל**

ועשה מאמר ונתן גט וחלץ - אין אחד חליצה כלום (איבם אחד ואיבמה אחת קמהדר, ואף על גב דתניא לעיל - הדר תניא הכא, משום סיפא: דבעי לפלוגי בין ביאה לחליצה, כדקתני:

חליצה - בין בתחלה בין באמצע בין בסוף אין אחריה כלום, והבעילה - בזמן שהיא בתחלה כו'; ולא שמועין פלוגתא דרבי נחמיה ורבנן) - **בין בתחלה, בין באמצע** (בין מאמר לגט, כגון גט לזו וחלץ לזו, וחזר ועשה בה מאמר או בבעלת הגט - לא מהני מאמר ולא בעיא גט למאמרו) **בין בסוף** (אחר

מאמר וגט חלץ - אין אחריה כלום, וחליצה גמורה היא, ואי הדר עביד מאמר - לא בעיא גט, דחליצה גירושין גמורים היא וקמה בלא גמור עליה, ואף על גב דחליצה פסולה הואי); **והבעילה בזמן שהיא**

בתחלה - אין אחריה כלום; באמצע ובסוף יש אחריה כלום.

רבי נחמיה אומר: אחת בעילה ואחת חליצה בין בתחלה בין באמצע (כגון: גט לזו ובעל לזו, וחזר ועשה מאמר בשלישית - אסור בקרובותיה) **בין בסוף** (גט לזו ומאמר לזו

וחזר ובא על האחת - יש אחד ביאה זו זיקת יבמין, וכי מפיק לה - בעיא חליצה, ולא סגי לה בגט) **אין אחריה כלום** (ונפקא בגט ובלא חליצה ואי הדר קדיש לאידיך אחד ביאה - לא מהני).

גמרא:

עד כאן לא פליגי אלא בגט אחד גט ומאמר אחד מאמר, אבל גט אחד ביבמה (או) [ו] **מאמר אחד ביבמה מהני** (מהני גט ביבמה למיקם עליה ב'לא יבנה', ושוב לא ייבם, ומאמר ביבמה מהני לה להצריכה גט למאמרו אי בעי לאפוקה).

מאי טעמא אמור רבנן גט ביבמה מהני (הא מדאורייתא חליצה הוא דמהני בה, ומשום גט לא קרינא בה ש'לא יבנה')?

משום דמהני בעלמא (בכל הנשים להתגרש); **דאי אמרת** (הכא) **לא מהני** (ואם רצה לכונסה אחר הגט - יכנס) - **אמרי** (אינשי): **גט להוציאה וחליצה להוציאה,**

ומדגט לא מהני - חליצה נמי לא מהני, ואתי למיבעל אחר חליצה!

ומאי טעמא אמור רבנן מאמר ביבמה מהני (לאסור חברתה עליו? הא מן התורה קנין לא הוי ביבמה אלא בביאה)?

משום דמהני בעלמא (קידושי אשה קונים אותה); דאי אמרת 'לא מהני' - אמרי 'מאמר לקנות וביאה לקנות, ומדמאמר לא מהני - ביאה נמי לא מהניא ואתי למיבעל אחר ביאה (והוה ליה בונה שתי בתים, דאיסורא דאורייתא)!

ומאי טעמא אמור רבנן ביאה פסולה יש אחריה כלום (ביאה פסולה יש אחריה זיקת יבמין כדתנן לעיל: מאמר בזו ובעל לזו - צריכות שני גיטין וחליצה, ולא אמרינן תיסגי לבעלת ביאה בגט בלא חליצה ותיפטר אף חברתה בביאתה מן החליצה)?

אמרי: אי ביאה אחר הגט היא (כגון גט לזו ובעל לזו דאמרינן צריכה גט וחליצה ולא סגי בגט לחודיה כשאר יבמה שכוונה) - גזירה ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה (דאי אמרת תיסגי לה בגט - אתי למימר: מדקניא ביאה אחר הגט בביאה גרידתא - אלמא מעליותא היא, ואתי למיבעל לכתחלה אחר חליצה); ואי ביאה אחר מאמר היא (כגון מאמר לזו ובעל לזו) - גזירה ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה (להכי תנן 'צריכות שנים - גט וחליצה': דאי אמרת בגט סגי לה - אמרי ביאה של זו אחר קנין של זו מעליותא היא, ואתי למעבד ביאה אחר ביאה, וקא פגע באיסורא אשת אח).

ומאי טעמא אמור רבנן האי חליצה פסולה (שאחר גט או אחר מאמר) אין אחריה כלום (דאי הדר עבד מאמר או גט לשלישית - לא מהני)? אמרי: מאי לגזור? נגזור חליצה אחר הגט משום חליצה אחר חליצה (דלא ליתי למיחלף לשתי יבמות זו אחר זו, או שני יבמין ליבמה אחת זה אחר זה) - כל כי הני תחלוץ ותיזיל (כלומר: מאי איכפת לן כל ימיה תחלוץ)? ליגזור חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה (דלא ליתי למימר 'יבמה כנוסה יוצאת בחליצה בלא גט' - לא אתו למימר הכי) - אטו חליצה אחר מאמר מי לא בעיא גט למאמרו (והא דאמרינן 'אין אחריה כלום' - בדבר העשוי אחריה קאמר, דאי הדר עביד גט או מאמר או חליצה בחברתה - לא מיתסר בקרובותיה)? חליצה אחר ביאה נמי בעיא גט לביאתו.

אמר רבא:

(יבמות נא, א)

מאי טעמא דרבן גמליאל (דאמר 'אין גט אחר גט' בשתי יבמות או בשני יבמין, דלא מיתסר בתרא בקרובותיה)? דמספקא ליה גט אי דחי אי לא דחי, מאמר אי קני אי לא קני: גט אי דחי אי לא דחי: אי קמא דחי - בתרא מאי קעביד? אי קמא לא דחי - בתרא נמי לא דחי!! מאמר אי קני אי לא קני: אי קמא קני - בתרא מאי קעביד? ואי קמא לא קני - בתרא נמי לא קני! איתיביה אביי: 'ומודה רבן גמליאל שיש גט אחר מאמר' (מאמר לזו וגט לזו - פסל את הראשונה, ואסור בקרובות שתייהן), ומאמר אחר הגט (גט לזו ומאמר לזו - בעלת מאמר צריכה גט), וגט אחר ביאה ומאמר (אחר ביאה שאחר מאמר, כגון מאמר לזו ובעל לזו וגט לשלישית - מהני גט ואסור בקרובותיה (ברש"י יש שמוחקים את המילים: דביאה פסולה היא בשניה, דמאמר שעשה מאמר בראשונה - פסולות בשניה)), ומאמר אחר ביאה וגט (גט לזו ובעל לזו, ומאמר לשלישית - קונה מאמר וצריכה גט, ואסור בקרובותיה); ואי מספקא ליה לרבן גמליאל (בדחיית הגט וקניית מאמר) - תהוי (הך ביאה אמצעית) כביאה דלכתחלה (כביאה בתחלה) ותקני (ולא תהני מעשה שלישית, בין בגט אחר ביאה ומאמר, בין במאמר אחר ביאה וגט - ממה נפשך: גט אחר ביאה ומאמר לא ליהני: דאי מאמר קמא קני לגמרי - תו לא מהני ביאה וגט אבתריה, ואי מאמר לא קני מידי - נמצאת ביאה של אחריה בתחלה, וכשרה, ותו לא מהני גט בשלישית), דהא תנן: 'הבעילה - בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום' (וכן במאמר אחר ביאה וגט, דאי גט קמא דחי - תו לא מהני ביאה ומאמר אבתריה, ואי גט לא דחי מידי - נמצא ביאה שלאחריה בתחלה, וכשרה היא, וקונה, ומאמר דבתריה לאו כלום היא)! אלא אמר אביי: לעולם פשיטא ליה לרבן גמליאל בגט דדחי (קצת), ומאמר דקני (קצת; הלכך ביאה של אחריהן אינה תחלה); מיהו (מאי טעמא יש מאמר אחר גט וגט אחר מאמר, ואין מאמר אחר מאמר ולא גט אחר גט)? אמור רבנן: הא יבמה - בחד צד מהני בה גט (לדחות חציה) ובחד צד מהני בה מאמר (לקנות חציה); גט אחר גט לא דחי - דהא דחה ליה קמא (כל כח גט; הלכך לאו כלום הוא, ומותר בקרובותיה), ומאמר אחר מאמר לא קני דהא קני ליה קמא (וכן מאמר אחר מאמר: דהא קנה קמא כל כח מאמר); גט אחר מאמר ומאמר אחר הגט: האי מילתא קא דחי (גט אחר מאמר מאי דשייר מאמר מן קמייתא - דחי גט בבתרייתא; וכן בשני יבמין: מאי דשייר מאמר דקמא - דחי גט

דבתרא), והאי מילתא (מאמר אחר הגט) קא קני (מאי דשייר גט דקמא מן הזיקה דלא דחייה קני מאמר דבתרא).

ורבנן (דפליגי עליה דרבנן גמליאל, דאמרי יש גט אחר גט - אמרי לך) כל חד וחד (מן היבמין) תקינו ליה רבנן גט ומאמר ביבמה (בכל היבמות; הלכך ליכא למימר 'קמא דחה כל כח הגט', דקמא כל כח הגט ידיה, דאית ליה בהך יבמה - הוא דדחה, אבל כח גט דאחיה בהך יבמה וכח גיטא ידיה בצרתה - לא דחה; וכן לענין מאמר). והאי ביאה פסולה (כלומר: להכי אמר רבן גמליאל 'יש גט אחר ביאה שאחר מאמר, ויש מאמר אחר ביאה וגט': דהא ביאה אמצעית, שהיא פסולה) עדיפא ממאמר וגריעא ממאמר: עדיפא ממאמר: דאילו מאמר אחר מאמר לא מהני, ואילו ביאה אחר מאמר מהני (כדקתני גט אחר ביאה ומאמר, אלמא יש ביאה אחר מאמר), וגריעא ממאמר דאילו מאמר אחר הגט קני לכוליה שיעורא דגט (כל מה ששייר גט למאמר ואין מאמר אחר מועיל כלום אחריו אם חזר ועשה מאמר בשלישית, כדקאמר רבן גמליאל 'אין מאמר אחר מאמר', ולא שנא אי הוה מאמר ראשון אחר גט אי לא - אין מאמר אחריו, ולא פלוג בין שהיה מאמר ראשון בתחלה בין שהיה אחר הגט, מדלא קתני 'מודה רבן גמליאל שיש מאמר אחר מאמר וגט') ואילו ביאה אחר הגט לא קניא ליה לכוליה שיעורא דגט (כל מה ששייר גט לביאה, דיש מאמר אחר ביאה וגט כדתנן: 'הבעילה בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום', אבל באמצע יש אחריה כלום, וכדאמר טעמא לעיל: 'מאי טעמא אמור רבנן ביאה פסולה יש אחריה כלום כו').

תנו רבנן: 'כיצד אמר רבן גמליאל 'אין גט אחר גט' ? שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד ונתן גט לזו וגט לזו: רבן גמליאל אומר: חולץ לראשונה ואסור בקרובותיה, ומותר בקרובות שניה' (וכל שכן דאי חלץ לשניה הוי חליצה מעלייתא לאיפטורי קמייתא: דכיון דגט דשניה אין גט - חליצה דידה מעלייתא היא; אלא עצה טובה אשמועינן שלא יאסור עצמו בקרובות שניה, שאם יחלוץ לה - נמצא זו גרושתו וזו חלוצתו, ואסור בקרובות שתיהן).

וחכמים אומרים: נתן גט לזו וגט לזו - אסור בקרובות שתיהן, וחליצה לאחת מהן, וכן אתה אומר בשני יבמים ויבמה אחת (נתן זה גט וזה גט ר"ג אומר חולץ לה הראשון והשני מותר בקרובותיה ולדברי חכמים שניהם אסורין בקרובות).

כיצד אמר רבן גמליאל 'אין מאמר אחר מאמר' ? שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד ועשה מאמר בזו ומאמר בזו: רבן גמליאל אומר: נותן גט לראשונה וחולץ לה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה (לקמן פריך: כיון דאין מאמר אחר מאמר - ייבומי נמי תתייבם קמייתא, דהא לא איפסלה עליה);

וחכמים אומרים נותן גט לשתייהן ואסור בקרובות שתיהן וחליצה לאחת מהן, וכן אתה אומר בשני יבמים ויבמה אחת'.

אמר ר' : 'נותן גט לזו וגט לזו: רבן גמליאל אומר: חולץ לראשונה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה' - לימא תיהוי תיובתא דשמואל, דאמר שמואל: (נפלו לפניו שתי יבמות ונתן גט לאחת מהן, ואחר כך) 'חלץ לבעלת הגט - לא נפטרה צרה' (משום דקלישא זיקתה ולא אלימא חליצה לאפקועי זיקה אלימתא דצרתה; והא הכא: כיון דאמר ר'ג 'אין גט אחר גט' - נמצאת זיקה שניה שלימה, וקתני 'חולץ לראשונה', וקשה לשמואל) ? ! (ומדרבנן ליכא לאותובי לשמואל: אע"ג דאמרי רבנן 'וחליצה לאחת מהן' - אלמא חליצת בעלת גט פוטרת צרתה - לא קשה לשמואל, דהכא היינו טעמא דתרוייהו זיקתא קלישא דהא אמרי רבנן 'יש גט אחר גט').

אמר לך שמואל: כי אמרי אנא - אליבא דמאן דאמר יש זיקה (אלימא) זיקתה, ולא פקעה זיקה שלימה אלא בחליצה מעלייתא), ורבן גמליאל סבר אין זיקה (כדאמר בפרק 'בית שמאי' (לקמן קט,א): אם מיאנה מיאנה כו'; הלכך כיון דלאו אלימא זיקה - פקעה בחליצה כל דהו).

ומדרבן גמליאל סבר אין זיקה -

(יבמות נא, ב)

רבנן סברי יש זיקה (לאקשוויי אתי, כלומר: קא סלקא דעתא דכי היכי דפליגי רבנן ארבן גמליאל בגט אחר גט - הכי פליגי בזיקה, ואף על גב דממילתייהו לא שמעינן ליה), וקתני סיפא 'וכן אתה אומר בשני יבמים ויבמה אחת' (דאם נתנו שניהם גט - חולץ לה אחד מהם, ואפילו לרבנן דאמרי יש זיקה סגי לה בהך חליצה רעועה דחד מינייהו) - לימא תיהוי תיובתא דרבה בר רב הונא אמר רב, דאמר רבה בר רב הונא אמר רב: 'חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין' (דהא [המקרה] לעיל: דאם נתנו שניהם גט - חולץ לה אחד מהם) [נמי חליצה פסולה היא, שאחר הגט באה] ?

אמר לך רבה בר רב הונא: בין לרבן גמליאל בין לרבנן סברי אין זיקה, והכא - בגט אחר גט ומאמר אחר מאמר קמיפלגי (ואנא דאמרי אליבא דמאן דאמר יש זיקה).

אמר מר: 'עשה מאמר בזו ומאמר בזו - רבן גמליאל אומר: 'נותן גט לראשונה וחולץ לה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה' - מכדי קסבר רבן גמליאל 'אין מאמר אחר מאמר' - ראשונה נמי תתייבם, גזירה דלמא אתי לייבומי לשניה!

אמר רבי יוחנן: רבן גמליאל, ובית שמאי, ורבי שמעון, ובן עזאי, ורבי נחמיה - כולהו סבירא להו מאמר קונה קנין גמור (לא גמור ממש, אלא קנין חשוב).

רבן גמליאל - הא דאמרן (אין מאמר אחר מאמר אלמא חשיב קמא למיקני כל כח מאמר);

בית שמאי - דתנן [יבמות פ"ג מ"ה]: 'שלשה אחין, שנים מהם נשואין לשתי אחיות ואחד מופנה: מת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר, ואחר כך מת אחיו השני: בית שמאי אומרים: 'אשתו עמו' (דקניה במאמר וכי נפלה אחותה לא רמיא קמיה) והללו (כמו 'הארץ הלזו הנשמה' (יחזקאל לו, לה)) תצא (אף מן החליצה) משום אחות אשה (דאחות אשה היא, ולא מיתסרא קמייתא עליה משום אחות זקוקה);

רבי שמעון - דתניא (לקמן בפרק 'האשה רבה': בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו, וחזר ובא אחיו בן תשע שנים ויום אחד עליה - פסולה על ידו, דביאת בן תשע שנים כמאמר שויה רבנן, והוה ליה מאמר אחר מאמר ומקודשת אף לשני ופסלה אף על ראשון, כרבנן, דאמרי 'יש מאמר אחר מאמר'; ר"ש אומר: לא פסלה): אמר להו רבי שמעון לחכמים: אם ביאת ראשון ביאה (קניה לגמרי) - ביאת שני אינה ביאה (דהביאה בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום, ואינה מקודשת לשני ולא פסלה על הראשון; ואי משום דינתה, דקי"ל ביאתו ביאה דתנן (נדה מהא) בא על אחת מכל העריות שבתורה מתות על ידו - אפילו הכי לא מיתסרא על בעלה, דקיימא לן (כתובות דף טא). אין האשה נאסרת על בעלה אלא על עיסקי קינוי וסתירה); אם ביאת ראשון אינה ביאה - ביאת שני נמי אינה ביאה!

- והא ביאת בן תשע דכמאמר שויה רבנן (דהכי תניא בפרק 'האשה' [להלן צא]); 'עשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול', וקאמר רבי שמעון (ביאת שני) אינה ביאה (אלמא מאמר ראשון חשוב לקנות כל כח מאמר)!

בן עזאי - דתניא: 'בן עזאי אומר: יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת (דכל חד וחד תקינו ליה רבנן מאמר בה) ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד (דכל כח שתקנו חכמים במאמר קנה במאמר ראשון; לשון מורי. לשון אחר הכי גרסינן: 'אין מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת' - דדומיא דקידושין בעלמא תקינו רבנן למאמר, ואין קידושין אחר קידושין באשה אחת; 'יש מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד' - דהא תרוייהו קמיה דמיין, וכל חדא אית לה כח יבמין, דלא כח ביאה יהבי רבנן למאמר למיקני לגמרי, ולא פקע זיקה דחברתה, דביאה הוא דפטרה. ולשון ראשון עיקר, דלקמן מוכחא מילתא בפירקין).

רבי נחמיה - דתנן: 'רבי נחמיה אומר: אחת בעילה ואחת חליצה בין כתחלה בין כאמצע בין בסוף - אין אחריה כלום'; והא ביאה פסולה, דכמאמר שויה רבנן (דלא נפקא מיניה בגט: דקא בעיא נמי חליצה לזיקתו), וקתני 'אין אחריה כלום'!?

כיצד? - עשה מאמר [ונתן לה גט - צריכה הימנו חליצה]:

(יבמות נב, א)

האי - גט אחר גט הוא (בתמיה - וכי זהו גט אחר גט דקתני רישא וחכמים אומרים 'יש גט אחר כו' ומפרש 'כיצד עשה מאמר כו' דהיינו גט אחר מאמר)?

אמר רב יהודה: הכי קאמר: גט אחר הגט ומאמר אחר מאמר - כדאמרן (בבוייתא דלעיל 'כיצד אמר רבן גמליאל כו' ובמתניתין לא פירש): יבם אחד ויבמה אחת - כיצד התרתן? עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט - צריכה הימנו חליצה.

עשה מאמר ובעל - הרי זו כמצותה:

לימא מסייע ליה לרב הונא, דאמר רב הונא: מצות יבמה: מקדש ואחר כך בועל.
אימא - אף זה כמצותה.

פשיטא?

סלקא דעתא אמינא: כיון דאמר מר (בפרק 'ארבעה אחין' (לעיל כט, ב)) 'העושה מאמר כיבמתו פרוחה הימנו זיקת יבמין וחלה עליו זיקת ארוסין ונשואין' - אימא לאו מצוה קעביד? - קא משמע לן.

גופא אמר רב הונא: מצות יבמין: מקדש ואחר כך בועל, ואם בעל ועשה מאמר - קנה.

'אם בעל ועשה מאמר? פשיטא: דהא קניה בביאה!
אלא אימא 'אם בעל בלא מאמר - קנה'.

והתניא ' [אם בעל בלא מאמר] לוקה ' (ואין מלקות ארבעים אלא על דברי תורה, אלמא דאורייתא היא והיכי אמרת 'קנה')?

מכת מרדות מדרבנן (וקמשני: האי לוקה - לאו מלקות ארבעים הוא, אלא מכת מרדות: מכת ריזי מדרבנן, שנהג קלות ראש בעצמו; ולעולם קנה), דרב מנגיד (מכת מרדות) מאן דמקדש בביאה (משום פריצותא), ומאן דמקדש בשוקא (אפילו בכספא, דמנהג זילות ופריצות היא) ומאן דמקדש בלא שדוכי, ומאן דמבטל גיטא, ומאן דמסר מודעא אגיטא, ומאן דפקיר שליחא דרבנן (לשון חוצפא: שמעיז פניו להתריס עם שליח בית דין), ומאן דשהי שמתא דרבנן עליה תלתין יומין ולא אתי לבי דינא ותבע לשמתיה, ועל חתנא דדאיר בבי חמוהי.
דדאיר אין, דחליף לא? והא ההוא דחליף אבבא דבי חמוהי ונגדיה רב ששת!?

ההוא מידם הוה דייס מחמתיה (חשודה היתה חמותו ממנו).

נהרדעי אמרי: בכולהו לא מנגיד רב אלא למקדש בביאה ובלא שדוכי;

ואיכא דאמרי אפילו בשדוכי נמי, משום פריצותא.

תנו רבנן: 'כיצד 'מאמר'? נתן לה כסף או שוה כסף (ואמר לה "התקדשי לי במאמר יבמין"; ואף על גב דיהב לה מדי - לאו קידושין גמורים הן כקידושי תורה, שהרי אין קידושין תופסין באשת אח, והתורה לא התירתה לו ליעשות כאשה נכרית, אלא כסדר המצוה: וביאה - הוא דכתבה בה רחמנא).

ובשטר כיצד (ואם קידש בשטר - כיצד כתב בו)?

(והוינן) 'כיצד'? (בתמיה; והא - כיון דקידושי כסף אמרת 'נתן לה כסף' כשאר נשים - ממילא שמעינן) בשטר (שטר נמי כשאר כל שטר אירוסין בעלמא) כדאמרן (בקידושין): 'כתב לה על הנייר או על החרס אף על פי שאין בו שוה פרוטה "הרי את מקודשת לי"!'.

אמר אביי: הכי קאמר: (האי תנא - לאו אשטר מאמר קאי, אלא אשטר כתובה קאי) שטר כתובת יבמין כיצד? כתב לה "אנא פלוני בר פלוני קבילית ית פלונית יבמתי עלי לזון ולפרנסה כראוי" - ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון (ולא על של יבם; מאי טעמא? - כדאמר ב'החולץ' (לעיל דף לט, א) אשה הקנו לו מן השמים); ואי לית לה מראשון - תקינו לה רבנן משני, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

בעא מיניה אביי מרבה: נתן לה (יבם ליבמתו) גט ואמר "הרי את מגורשת הימני ואי את מותרת לכל אדם" - מהו (לפוטלה על אחיו ועליו בהאי גיטא, דתיקום עליה ב'לא יבנה')? גט יבמה דרבנן הוא, גט דמהני באשת איש מהני ביבמה, (האי) גט דלא מהני באשת איש (להתירה לינשא) לא מהני ביבמה (והכא נמי לאו גירושין למיקם ב'לא יבנה')? או דלמא אתי לאחלופי בגיטא (ולכנוס יבמה אחר הגט)?

אמר ליה: חיישינן דלמא אתי לאחלופי בגיטא.

מתקיף לה רבה בר חנן: אלא מעתה, יהיב לה ניירא בעלמא - הכי נמי דפסלה!?

אמר ליה: התם לא פסיל בכהונה, הכא קפסיל בכהונה (כהן שנתן גט כזה לאשתו - אסרה עליו והלכך תיבעי לן אי מהני מדרבנן), דתניא: ' [ויקרא כא, ז]: אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו [כי קדש הוא לאלהיו] - אפילו לא נתגרשה אלא מאישה (ולא התירה לכל אדם) - לא יקחו, והיינו דית הגט שפוסל בכהונה'.

אמר רמי בר חמא: הרי אמרו: אמר אחד לבלר "כתוב גט לארוסתי, לכשכנסנה אגרשנה" - הרי זה גט (ואם נתנו משכנסה - הרי זו מגורשת) מפני שבידו לגרשה (הואיל ובידו לגרשה משנכתב; ואי משום גט ישן - דקיימא לן (גיטין ע"ב) בית הלל פוסלין, ותנן [נעדיות פ"ד מ"ז; גיטין פ"ח מ"ד]: *איזהו גט ישן? - כל שנתייחד עמה אחר כתיבה?* - הא איתמר בפרק 'הזורק' (גיטין ע"ב) *אם נתגרשה - תנשא לכתחלה*);

(יבמות נב, ב)
ולאשה בעלמא (וכנסה וגירשה בו) אין גט מפני שאין בידו לגרשה (הואיל כשנכתב לא היה ראוי לגירושין).
בעי רמי בר חמא: ליבמתו מהו (כתבו קודם שכנסה וכשכנסה נתנו לה - מהו שתתגרש בו)? : כיון דאגידא ביה - כארוסתו דמיא? או דלמא כיון דלא עבד בה מאמר - לא?
תיקו.

בעי רב חנניה: כתב גט לזיקתו ולא למאמרו, למאמרו ולא לזיקתו (והוא עשה בה מאמר תחלה) - מהו (מהו שתיפסל עליו בכך)? מאמר עילוי זיקה קא רמי (כשעשה מאמר - נדבק עם הזיקה וניתוסף עליה, ואין גט מועיל לזה בלא זה; וכיון שנכתב בתוך הגט שלא עשאו אלא לאחד מהן) והוה ליה כמגרש חצי אשה, והמגרש חצי אשה לא עשה ולא כלום (ומותרת לו)? או דלמא: האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי (ומהני; והיכא דכתב לזיקתו ולא למאמרו - אסורה עליו ועל אחיו, דפקע זיקה, וקמה ב'לא יבנה'; ואי כתב למאמרו ולא לזיקתו - אסורה לו ומותרת לאחיו, דמאמר דעבד - שקליה ופשה ליה זיקה כמעיקרא)? ותפשוט ליה מדרבא, דאמר רבא (ב'ארבעה אחין' (לעיל לב, א) גבי זיקת [שני] יבמין: שלשה אחין נשואין שלש נכריות, ומת אחד מהן [ונשארו שני אחים ליבם] ועשה בה השני מאמר ומת - הרי אלו חולצות כו', וקאמר רבא עלה): נתן גט למאמרו (ולא לזיקתו, ואחר כך מת) - הותרה צרתה (אשתו הראשונה) (שריא צרתה לאחיו השני, דאי לאו גט - הוה אסורה עליו משום זיקת שני יבמין, אלמא האי לחודיה קאי, מדאנהי גט לאישתרוי צרתה לאחיו השני)? ! (והוא הדין דהיא גופה נמי שריא לאחיו, אלא דמחלפא בבעלת גט גמור לזיקה דמקמי מאמר או לזיקה ומאמר. והכי אמרינן בארבעה אחין)
לרבא פשיטא ליה, לרב חנניה מיבעיא ליה.
מאי?
תיקו.

'חלץ ועשה מאמר' [או] נתן גט [אחרי חליצה] ובעל [או בעל אחרי החליצה] או בעל ועשה מאמר ונתן גט וחלץ - אין אחר חליצה כלום]:
אמר רב יהודה אמר רב: זו (א'חלץ ועשה בה מאמר' קאי, דקתני לא תפיס מאמר) דברי רבי עקיבא, דאמר: אין קדושין תופסין בחייבי לאוין, אבל חכמים אומרים: יש אחר חליצה כלום.

ומי מצית מוקמת לה כרבי עקיבא? והא קתני רישא 'נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה', ואי רבי עקיבא - כיון דיהב לה גט, מי מהני בה מאמר? והתניא [ספרי דברים פסקא רע הלכה ד]: 'רבי עקיבא אומר: מנין לנו נתן גט ליבמתו שנאסרה עליו עולמית? - שנאמר (דברים כד, ד) *לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה* [לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הטמאה כי תועבה הוא לפני ה'; ולא תחטיא את הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה] - *אחר שילוח* (כלומר: מדכתיב 'אשר שלחה' - קרא יתירא דלא צריך - הכי קאמר: יש לך משלח שאסור להחזיר אחר שילוח אפילו לא נישאת, ואיזו זו? - יבמה! וכיון דבלאו קאי - היכי מהני בה תו מאמר?)'.
אמר רב אשי: גט יבמין מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

תניא נמי הכי: 'אמר רבי: אין הדברים הללו אמורים אלא לדברי רבי עקיבא, שהיה עושה חלוצה כערוה, אבל חכמים אומרים 'יש אחר חליצה כלום'; ואני אומר: אימתי (יש אחר חליצה תפיסת קידושין)? - בזמן שקדשה לשום אישות (בקידושין גמורים ולא במאמר יבמין, דודאי קידושין תופסין בחייבי לאוין), אבל קדשה לשום יבמות (אינן קידושין, שהרי אין כאן צד ייבום, והווי להו קידושי טעות) - אין אחר חליצה כלום'.
תניא אידך: 'החולץ ליבמתו וחזר וקדשה, רבי אומר: אם קדשה לשום אישות - צריכה הימנו גט; לשום יבמות - אין צריכה הימנו גט; וחכמים אומרים: בין שקדשה לשום אישות בין שקדשה לשום יבמות - צריכה הימנו גט.'

אמר רב יוסף: מאי טעמא דרבי? - עשאוה כעודר (חופר) בנכסי הגר וכסבור שלו הן (שהיה קרקע הגר סמוך לקרקעו, ומת הגר ואין לו יורשין, והמחזיק בנכסיו קנה, וזה חופר בקרקע הגר וכסבור שזה קרקע שלו ולא נתכוון להחזיק) דלא קני (והאי נמי: סבור שקידושי יבמה תופסין בה ולא נתכוון לקנות אלא מכח ייבומי אחיו והא פקעו להו).
אמר ליה אביי: מי דמי? התם לא קא מכוין למיקני (דהא סבור שלו הו), הכא קא מכוין למיקני (מכל מקום)! הא (אביי הוא דאקשי ואזיל) לא דמיא אלא לעודר בנכסי גר זה וכסבור של גר אחר הוא (ומתכוון לקנות מכל מקום), דקני! (והאי נמי קסבר לקנות מכח אחיו ואינו קונה אלא מכחו ומ"מ קנין הוא).
אלא אמר אביי: הכא במאי עסקינן? כגון דאמר לה "התקדשי לי במאמר יבמין": רבי סבר מאמר עילוי זיקה קא רמי (מאמר דתקינו רבנן לכל היבמין - לא תקון אלא היכא דקיימא זיקה, ואתא מאמר ואיתוסף עלה) ואתאי חליצה אפקעתה לזיקה (והכא ליכא למימר הכי); ורבנן סברי: האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי (ולא מהני זיקה למאמר [כלומר: אין קשר בין זיקה למאמר, שהרי מאמר הוא קידושין] הילכך השתא כמעיקרא): מעיקרא [לפני החליצה] אילו אמר לה "התקדשי לי במאמר יבמין" - מי לא מהני (ואף על גב דלא מהניא ליה זיקה, דהאי לחודה קיימא)? השתא [לאחר החליצה] נמי מהני!
רבא אמר: אי דאמר לה במאמר יבמין - כולי עלמא לא פליגי דמהניא, והכא במאי עסקינן? - כגון דאמר לה "התקדשי לי בזיקת יבמין": רבי סבר

(יבמות נג, א)

יש זיקה (האי דתפיס מאמר בעלמא בכי האי לישנא - משום דיש זיקה, והשתא), ואתאי חליצה אפקעתיה לזיקה (ולכא למימר הכי), ורבנן סברי: אין זיקה (אין כח לזיקה): (ואפילו הכי) מעיקרא אילו אמר לה "התקדשי לי בזיקת יבמין" - מי לא מהני (הוי מאמר)? השתא נמי מהני!

רב שרביא אמר: בחליצה כשירה, אי דאמר לה (בזיקת יבמין), התקדשי לי בזיקת יבמין" - כולי עלמא לא פליגי דלא מהני (דיש זיקה ואתאי חליצה ואפקעתה), והכא בחליצה פסולה (כגון שחלץ אחר הגט) קמיפלגי: מר סבר חליצה פסולה פוטרת, ומר סבר חליצה פסולה אינה פוטרת (רבנן סברי לא אפקעתה שפיר ויש אחריה כלום הלכך קני מאמר).

רב אשי אמר: דכולי עלמא חליצה פסולה אינה פוטרת, והכא ביש תנאי בחליצה (שחלץ לה על מנת שתתן לו מאתים זוז) קמיפלגי: מר סבר יש תנאי בחליצה (ולרבנן יש תנאי וכל כמה דלא קיימא לא פקע זיקה וכי אמר לה התקדשי לי ע"י כסף זה בזיקת יבמין קני) ומר סבר אין תנאי בחליצה (רבי סבר אין תנאי מועיל בחליצה ואפילו לא נתנה לו אין תנאי מועיל והוי חליצה הלכך לא תפיס מאמר שעשה בלשון זיקת יבמין אבתרה דהא אפקעתה לזיקתו).

רבינא אמר: דכולי עלמא יש תנאי בחליצה (אף על גב דקיימא לן [לקמן קו,א] חליצה מוטעת כשירה - הני תנאי לא סבירא להו), והכא - בתנאי כפול קמיפלגי (וכגון דלא כפליה לתנאי): מר סבר בעינן תנאי כפול (לדבי בעינן תנאי כפול כתנאי בני גד ובני ראובן, והאי דלא כפליה "אם תתני תהא חליצה, ואם לא תתני לא תהא חליצה" - לא הוי תנאי לבטולי לחליצה) ומר סבר לא בעינן תנאי כפול.

'חלץ ועשה מאמר ונתן גט ובעל' [או] נתן גט [אחרי החליצה] ובעל [או] בעל אחרי החליצה] או בעל ועשה מאמר ונתן גט וחלץ - אין אחר חליצה כלום]: וניתני נמי 'אין אחר ביאה כלום' (דהא ביאה שייכא למימר בסיפא דקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גט וחלץ דהא או קתני ובעל ועשה מאמר או בבעל ונתן גט מאי חליצה איכא)?
אביי ורבא דאמרי תרויהו: תני 'אין אחר ביאה כלום' (ולא צריך למיתני נמי אין לאחר חליצה כלום דכיון דתנא 'אין אחר ביאה כלום' - ה"ה נמי ד'אין אחר חליצה כלום', ולישנא קלילא הוא למיתני חדא: או ביאה או חליצה); ותנא דידן (דלא נקט ביאה, ואף על גב דאיירי בה בסיפא) - התרת יבמה לשוק עדיפא ליה (משום דהיתר יבמה לשוק חביבא ליה לאורויי, ומינה שמעינן דאין אחר ביאה כלום, וטריחא לתנא למיתני תרתי 'אין אחר ביאה ואין אחר חליצה כלום').

'אחד יבמה אחת [ליבם אחד] אחד שתי יבמות [ליבם אחד]': מתניתין (דקתני אחת שתי יבמות: עשה מאמר בזו ומאמר בזו - צריכות שני גיטין) דלא כבן עזאי, דתניא: 'בן עזאי אומר: יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת, ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד' (ומתניתין בשתי יבמות ויבם אחד קא מיירי; ולישנא בתרא דגרסינן למילתיה דבן עזאי איפכא - קיימא הך אתקפתא

אסיפא דמתניתין, דקתני *בין יבם אחד לשתי יבמות בין שני יבמין ויבמה אחת*. ומסתברא כלישנא קמא, דאם כן לא הוה לן לאיתויי הך אתקפתא הכא, אלא בגמרא דסיפא דלקמן).

כיצד מאמר לזו [כיצד: עשה מאמר בזו ומאמר בזו - צריכות שני גיטין וחליצה. מאמר בזו ובעל לזו - צריכות שני גיטין וחליצה. מאמר בזו , וגט לזו - צריכות גט וחליצה. מאמר בזו וחלץ לזו - הראשונה צריכה גט]:
לימא מסייע ליה לשמואל, דאמר שמואל: 'חלץ לבעלת מאמר - לא נפטרה צרתה' (א'מאמר לזו וחלץ לזו' קאי: מדלא נקט חליצה אבעלת מאמר - מסייע לשמואל: דכיון דבעי גט למאמר - לא הוה חליצה מעלייתא לאפוקי זיקה דחברתה) **ותיובתא דרב יוסף** (דאמר ב'החולץ' (לעיל דא), לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם, דהא הכא דחלץ לחברתה וקמייטא בעיא גט ונמצא פוסל את שתיהן מן הכהונה, ולא אמרינן ליחלוצי לקמייטא ותהא חברתה כשירה)? **מי קתני 'חולץ'?** 'חלץ' קתני, **דיעבד**.

[## איך יהיה כאן אסמכתא נגד רב יוסף? הרי - אם התנא סובר כשמואל - אין אפשרות אחרת, לא שייך לבחור למי חולצים, שהרי שמואל אומר שלא נפטרה צרתה! הרי רב יוסף אומר לא ישפוך וכו' כאשר אפשר, לא כאשר אי אפשר? האם התשובה: שהרי הכל כאן מדרבנן, ואילו סברו כרב יוסף היו מתקנים אחרת?]
תוספות ד"ה לימא מסייע ליה לשמואל ותיובתא לרב יוסף: א'מאמר לזו וחלץ לזו' קאי; ואם תאמר אמאי הוי תיובתא לרב יוסף: דהא דאין חולץ לבעלת מאמר משום דשמואל דחלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה! ויש לומר דהכי קאמר: לימא מסייע ליה לשמואל אן תיהוי תיובתא דרב יוסף: דאי לא תסייע לשמואל ומיפטרה צרה בחליצת בעלת מאמר, אם כן האי דנקט 'מאמר לזו וחלץ לזו' - לאשמועינן דחולץ לא יזוז שירצה, לאפוקי מדרב יוסף דקאמר: לא ישפוך מי בורו ואחרים צריכים לו.

גט לזו וגט לזו [**צריכות הימנו חליצה**]:
לימא מסייע ליה לרבה בר רב הונא, דאמר רבה בר רב הונא: 'חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין' (צריכות' משמע חליצה לכל אחת, דכיון דחליצת שתיהן רעועה - אין אחת מהן פוטרת חברתה) ממנו חליצה (וקתני סיפא וכן שני יבמין ליבמה אחת דאם נתן זה גט וזה גט צריכה חליצה משניהן)? **מאי 'צריכות'?** - צריכות דעלמא.

גט לזו וחלץ לזו [אין אחר חליצה כלום]:
(מדלא נקט חליצה לבעלת הגט אלא לחברתה) **לימא מסייע ליה לשמואל** (דאמר בפרק 'ארבעה אחין': חלץ לבעלת הגט - לא נפטרה צרה) **ותהוי תיובתא דרב יוסף?**
מי קתני 'חולץ'? 'חלץ' קתני, **דיעבד**.

חלץ וחלץ או חלץ [ועשה מאמר, נתן גט ובעל או בעל ובעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ - אין אחר חליצה כלום]:
וליתני נמי 'אין אחר ביאה כלום' (בסיפא, דקתני 'או בעל ובעל או בעל ועשה מאמר כו' - דהא משום הכי נקט לה, דהתם לא שייך למיתני 'אין אחר חליצה כלום', דהא ליכא חליצה!)
אביי ורבא דאמרי תרויהו: תני 'אין אחר ביאה כלום', ותנא דידן - התרת יבמה לשוק עדיפא ליה.

בין יבם אחד לשתי יבמות [בין שני יבמין ליבמה אחת - חלץ ועשה מאמר, נתן גט, ובעל; או בעל ועשה מאמר ונתן גט וחלץ - אין אחר חליצה כלום]:
בשלמא לרבי יוחנן דאמר 'כולה ביתא (כל האחין על החלוצה ועל צרתה) בלאו (בעלמא) קאי (כחולץ עצמו, דשליחות דידהו עבד) - **איצטריך לאשמועינן** (מתניתין 'חלץ לזו ועשה מאמר בזו אינו כלום': דאף על גב דלאו בעלמא היא גביה) **דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין** (וסתים לן בכולן כרבי עקיבא, וכן בשני יבמין ויבמה אחת); **אלא לריש לקיש, דאמר** (בפרק קמא י"א), **'כולה ביתא בכרת קאי'** (לבד מחולץ בחלוצה, אבל חולץ לגבי צרה וכל האחין בין בחלוצה בין בצרה - בכרת, מאי איצטריך למיתני גבי שתי יבמות ויבם אחד ושני יבמין ויבמה אחת דאין מאמר השני תופס אחר חליצה)? - **איצטריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות** [פשיטא]?
אמר לך ריש לקיש: וליטעמין - סיפא, דקתני (בשני יבמין ויבמה אחת) **'בעל' (הראשון) ועשה** (השני) **מאמר** (אין אחר ביאה כלום) - **(מי) איצטריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין באשת איש** (הרי כנסה וכאשתו היא לכל דבר)? - **אלא אידי דתנא התרת יבם אחד ויבמה אחת** (דאיצטריך לאשמועינן אפילו

לדיש לקיש דאין מאמר אחר חליצה, דהא ליתא גביה אלא בלאו ד'לא יבנה', ואיצטריך למיסתמיה כרבי עקיבא) - תנא נמי שתי יבמות ויבם אחד, ואידי דתנא שתי יבמות ויבם אחד - תנא נמי שתי יבמין ויבמה אחת.

(יבמות נג, ב)

חלץ ועשה מאמר ונתן גט (וכן חלץ לזו ומאמר לזו, וכן נתן גט לזו אחר חליצת זו) ובעל (וכן בעל לזו אחר חליצה של זו - אין מעשה האחרון כלום), או בעל (תחלה וחד) ובעל (לשניה), או בעל ועשה מאמר (בשניה), (או) נתן גט (לשניה או) [ו] חלץ (לשניה- אין אחר ביאה ראשונה כלום, ומעשה אחרון לא חשיב ומותר בקרובות שניה) - אין אחר חליצה כלום (ארישא קאי ואסיפא שייך למימר 'אין אחר ביאה כלום' ובגמרא קמיבעיא לה) : בשלמא חלץ ועשה מאמר (איבם אחד ויבמה אחת קאי) [כמו שפירש רש"י במשנה:] - איצטריך (דאוקמיה דצריך למתנייה דאינו כלום) : סלקא דעתא אמינא (אפילו לרבי עקיבא) נגזור מאמר דביתר חליצה (דליבעי גט) אטו מאמר דקמי חליצה - קא משמע לן דלא גזרינן; אלא חלץ ונתן גט (ביבם אחד ויבמה אחת) למה לי (למאי ליהני האי גט? אי למיטרה - הא איתסרא היא וקרובותיה עליו)? ולטעמין אימא סיפא: 'בעל ועשה מאמר בעל ונתן גט' (ביבם ויבמה אחת - למה לי)? בשלמא 'בעל ונתן גט' - איצטריך (למתני אין אחר ביאה כלום דנפקא בהאי גיטא ולא בעיא חליצה דביאה קמייתא אפקעתה לזיקה) : סלקא דעתא אמינא נגזור גט דביתר בעילה (דלא תיסגי ליה בגט בלא חליצה) אטו גט דקמי בעילה (דלא לימרו גט סגי ביבמה במקום חליצה) - קא משמע לן דלא גזרינן, אבל 'בעל ועשה מאמר' למה לי (למאי קבעי איתנוי? הלא אשתו היא)? אלא אידי דתנא 'חלץ ועשה מאמר' תנא נמי 'בעל ועשה מאמר' ואידי דבעי למיתני 'בעל ונתן גט' תנא נמי 'חלץ ונתן גט'.

[חלץ ועשה מאמר ונתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר ונתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום בין בתחלה בין באמצע בין בסוף והבעילה] בזמן שהיא [אין אחריה כלום באמצע ובסוף יש אחריה כלום. רבי נחמיה אומר: אחת בעילה ואחת חליצה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף אין אחריה כלום] : מתניתין דלא כי האי תנא, דתניא: 'אבא יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר משום רבי מאיר: אחת בעילה ואחת חליצה בתחלה - אין אחריה כלום; באמצע ובסוף - יש אחריה כלום.' ושלש מחלוקת בדבר:

תנא קמא (דמתניתין, דאמר: 'חליצה פסולה אין אחריה כלום אבל ביאה פסולה יש אחריה כלום') סבר: ביאה, דאיכא למיגזור - גזרינן; חליצה, דליכא למיגזור - לא גזרינן;

ורבי נחמיה (דאמר: 'אחת זו ואחת זו אין אחריה כלום') סבר ביאה נמי ליכא למיגזור;

ודקאמרת ליגזור ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה - כיון דחליצה דאורייתא - מידע ידעי; ודקאמרת ליגזור ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה - כיון דביאה דאורייתא הא מידע ידיעי; ואבא יוסי בן חנן (דאמר: 'אחת זו ואחת זו יש אחריה כלום באמצע ובסוף', כדפרישנא ליה במתניתין) סבר לה כרבנן, דגזרי בביאה וגזור חליצה משום ביאה (ביאה, דאיכא למיגזור, כדאמרן בריש פירקין (ג, ב): אי ביאה אחר הגט היא - גזירה ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה, דלא ליתי למיבעל אחר חליצה; ואי ביאה אחר מאמר כו' - חליצה ליכא למיגזור, כדאמר בריש פירקין (שם)).

הדרן עלך רבן גמליאל